

Отговорите на задачите от 1. до 33. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. В кой от редовете НЕ е допусната правописна грешка?

- А) гениялен
- Б) лоялен
- В) идеялен
- Г) социялен

2. В кой от редовете е допусната правописна грешка?

- А) изтичам, растение, разбирателство
- Б) прелез, прелест, потиснатост
- В) финна, военна, искрена
- Г) здание, сграда, сбъдвам

3. В коя от подчертаните думи НЕ е допусната правописна грешка?

Голфът е единственият спорт, при който няма съдий (А), игралното поле е неуграничено (Б), а играчите сами следят играта си, която трябва да отговаря на трийсет и шесте (В) правила, регулиращи (Г) спорта.

4. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) На изток хоризонтът се отделя с тънка червена нишка и денят се показва с малките си седефени облачета.
- Б) Гигантската костенурка, наречена Джонатан, която живее в плантацията на губернатора на остров Света Елена, е най-малко на 176 години.
- В) Известна египтоложка успя да създаде три измерен портрет на египетската царица Клеопатра, пленила с красотата си Цезар и Антоний.
- Г) Вместо да се тревожат излишно и да се поддават на стреса, те се активизираха и успяха да докажат добрите си познания по български език и литература.

5. В кое от изреченията НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Чета редовно весникарски материали, посветени на футбола.
- Б) Искам да работя в сферата на компютарните технологии.
- В) Този пешеходец си позволи да пресече на червен сфетофар.
- Г) Три месеца ще отсъствам поради командировка в чужбина.

6. В коя от подчертаните думи е допусната граматична грешка?

Госпожо Петрова, Вие сте казала (А) да купим (Б) шест речника (В) и сте обещали (Г) да ги предоставите на библиотеката.

7. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Недей ме пита за станалото, нищо не мога да кажа.
- Б) Не ме питай за станалото, нищо не мога да кажа.
- В) Недейте ме питайте за станалото, нищо не знам.
- Г) Недейте да ме питате за станалото, нищо не знам.

8. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Джон Атанасов и неговият студент Клифърд Бери създават първия компютър.
- Б) Приятелят, за който толкова ти говорих, получи стипендията и заминава да учи в Харвард.
- В) Той иска да направи нещо значимо и да го запомнят дори и след смъртта си.
- Г) Въпреки че беше притеснена, тя не сподели с никой за случилото се.

9. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Морето, светлосиньо и безкрайно, блестеше под лъчите на слънцето.
- Б) В моя роден град има много липи, които ухаят толкова приятно.
- В) Той е роден в малкото планинско градче, спомен за което пази в сърцето си.
- Г) Всъщност, никой не разбра какво беше неговото истинско намерение.

10. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Когато старицата се събудила, видяла, че момчето, сгушено под топлата завивка, още спи и тихо излязла от стаята.
- Б) Когато старицата се събудила, видяла, че момчето сгушено под топлата завивка, още спи, и тихо излязла от стаята.
- В) Когато старицата се събудила, видяла че момчето, сгушено под топлата завивка, още спи, и тихо излязла от стаята.
- Г) Когато старицата се събудила, видяла, че момчето, сгушено под топлата завивка, още спи, и тихо излязла от стаята.

11. При коя двойка отношението между думите е различно от отношението между думите в другите двойки?

- А) лекар – пациент
- Б) диригент – хор
- В) командир – екипаж
- Г) капитан – отбор

12. В кой от редовете думите НЕ са синоними?

- А) искрен – откровен
- Б) работлив – трудолюбив
- В) тих – безшумен
- Г) развлекателен – разточителен

13. В кой от редовете е употребено фразеологично словосъчетание със значение *вдъхновявам*?

- А) давам хляб в ръцете
- Б) давам крила
- В) давам дума
- Г) давам път в живота

14. Кое от фразеологичните словосъчетания може да замести подчертания израз, без да се промени смисълът на изречението?

Иван си изпати заради сестра си.

- А) опрал пешкира
- Б) си развързал езика
- В) си глътнал езика
- Г) си оставил ръцете

15. Коя от посочените творби е лирическа миниатюра?

- А) „Ни лъх не дъхва над полени”
- Б) „Пловдив”
- В) „При Рилския манастир”
- Г) „Паисий”

16. От коя творба е фрагментът?

Мъдрец наистина беше Сали Яшар, много нещо беше видял, много нещо беше преживял, но едно беше ясно за него: с мъки, с нещастия е пълен той свят, но все пак има нещо, което е хубаво, което стои над всичко друго – любовта между хората.

- А) „Последна радост“
- Б) „Песента на колелетата“
- В) „Другоселец“
- Г) „През чумавото“

17. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно?

- А) Сонетът е лирически жанр.
- Б) Елегията е епически жанр.
- В) Поемата е лироепически жанр.
- Г) Романът е епически жанр.

18. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно?

- А) В романа „Под игото“ историята на Бяла черква е историята на един невъстанал град.
- Б) В Ботевото стихотворение „Елегия“ кръстът е символ на благословения със спасението народ.
- В) „Септември“ на Гео Милев е експресионистична поема, изградена от отделни фрагменти.
- Г) „Борбата е безмилостно жестока...“ е едно от последните стихотворения, написани от Вапцаров.

19. Каква художествена функция изпълнява заглавието на стихотворението „Елате ни вижте!” на Иван Вазов?

- А) призовава за съпричастие към драмата на социално онеправданите
- Б) настоява за вглеждане в човешките възможности за съзидание и развитие
- В) откроява идеята, че сетивата трябва да се отворят за истината и красотата
- Г) призовава да бъдат забелязани трудолюбието и енергията на хората

20. В творчеството на кой от посочените автори градът е място на екзистенциално страдание?

- А) Христо Ботев
- Б) Алеко Константинов
- В) Йордан Йовков
- Г) Димчо Дебелянов

21. В коя от посочените творби човешкото творчество е смисъл, цел и оправдание на земното съществуване на човека?

- А) „Песен за човека“
- Б) „Цветарка“
- В) „Песента на колелетата“
- Г) „Задушница“

22. Кое от изброените определения НЕ е подходящо за Алековия герой Бай Ганьо?

- А) безпардонен
- Б) безличен
- В) бездуховен
- Г) безпросветен

23. За кой от посочените герои от романа „Тютюн“ НЕ е характерно желанието за материално благополучие?

- А) Ирина
- Б) Павел Морев
- В) фон Гайер
- Г) Борис Морев

24. В творчеството на кой от посочените автори се открива мотивът за вечната и святата женственост?

- А) Никола Вапцаров
- Б) Елисавета Багряна
- В) Атанас Далчев
- Г) Христо Ботев

25. Какво е подчертаното изразно средство?

*Аз познах своите братя във робски керван,
угнетени от Златний телец;
и човешкия Дух – обруган, окован,
аз го зърнах под трънен венец.*

(Христо Смирненски, „Юноша“)

- А) сравнение
- Б) гротеска
- В) символ
- Г) хипербола

26. Как се нарича изразното средство, при което чрез конкретни образи и картини се изобразяват абстрактни идеи и понятия?

- А) алегория
- Б) хипербола
- В) оксиморон
- Г) парадокс

27. Драма се отнася към трагедия така, както епос се отнася към:

- А) фабула
- Б) роман
- В) експозиция
- Г) сюжет

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 34. включително):

Карате е японско бойно изкуство, което се е зародило на островната група Окинава. Представлява система за самозащита с ръце и крака, пренесена от Индия и Китай. Днес в карате се различават над 250 стила, някои от които със спортна насоченост, а други – с бойно-приложна. След разпространението си по света карате продължава да се модифицира и от майстори с друга националност, които внасят в бойната система много нови техники.

Първите сведения за карате се появяват през XVI век, когато се говори за окинавския майстор Сакугава. През 1664 година на остров Окинава пристига китайският майстор Ко Шо Кун. Той обучава известно време местни майстори на бойните изкуства и оказва голямо влияние върху бъдещото развитие на карате. Следващият известен майстор на карате е живелият през XIX век Сокон Мацумура. Двама от неговите ученици са били Анко Итосу и Анко Азато, които са обучавали Гичин Фунакоши (Шото), считан за баща на съвременното карате и за основател на стила Шотокан. Той представя карате в Япония през 1916 година. По-късно редица други окинавски майстори откриват свои школи и основават различни стилове.

Техниката на карате се отличава със средно високи стойки, водене на боя от средна дистанция, отдаване на предпочитание към удрящите техники. Подсечките и хвърлянията, за разлика от джудо, не са цел, а по-скоро средство за изваждане на противника от равновесие и за по-успешно прилагане на удара. Карате е било развито в условията на забрана за носене на оръжие от простолюдието, като практикуващият е трябвало с голи ръце или с подръчни средства да се противопоставя на въоръжения нападател. Това е предполагало развиването на много голяма скорост на нападение и защита и много добра тренираност на крайниците за нанасяне на удар през броня. Тъй като срещу обучен самурай с меч невъоръженият му противник не е разполагал с достатъчно време, е било нужно боят да приключи с първия удар.

28. Текстът е:

- А) научнопопулярен
- Б) официално-делови
- В) художествен
- Г) разговорен

29. Коя е темата на текста?

- А) Начини за самозащита
- Б) Японското бойно изкуство карате
- В) Създаване на бойно изкуство
- Г) Самураите

30. Кое от посочените твърдения е вярно според текста?

- А) За карате са характерни удрящите бойни техники.
- Б) Карате се е развивало във време, когато се е разрешавало носене на оръжие.
- В) Днес в карате се различават по-малко от 250 стила.
- Г) Гичин Фунакоши представя карате в Япония през 1816 година.

31. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текста?

- А) Карате е японско бойно изкуство.
- Б) Сокон Мацумура обучава основателя на стила Шотокан.
- В) Гичин Фунакоши е считан за баща на съвременното карате.
- Г) Китайският майстор Ко Шо Кун пристига на остров Окинава през 1664.

32. Как са свързани първият и вторият абзац в текста?

- А) чрез лексикално повторение
- Б) чрез местоимение
- В) чрез перифразиране
- Г) чрез синтактичен паралелизъм

33. С кой от посочените изрази НЕ може да се замени подчертаният в текста израз *се модифицира*?

- А) се видоизменя
- Б) се променя
- В) се преобразява
- Г) се преоткрива

Отговорите на задачите от 34. до 41. вкл. записвайте в свитъка за свободните отговори!

34. За подусловия А и Б работете с текста от страница 5.

А) Разделете текста на смислово обособени части. Формулирайте темата на всяка една от тях и я запишете в свитъка за свободните отговори.

Б) В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текста.

35. За всяко празно място изберете най-уместния от изразите и го запишете срещу съответната буква в свитъка за свободни отговори.

Търговци на стари книги (букинисти) има във всеки по-голям град по света. Единствено в Париж букинистите, (А) сергии по бреговете на Сена, са се превърнали (Б). Те са тук от началото на 17. век, макар да са въртели търговията си и (В), но на други места из града.

Първите правила, които (Г) занаята на букинистите, датират от 1606 г. Днес броят на хората, които практикуват тази професия, е 1000.

- А) разположени, разположили, разполагани
- Б) в част от природата, в част от пейзажа, в част от бизнеса
- В) преди това, много пъти, след това
- Г) предлагат, показват, регулират

36. В свитъка за свободни отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

А) съществително име

Само няколко (почитател) успяха да вземат автограф от двамата (победител) в конкурса.

Б) местоимение

Пътникът, (чийто) куфари се изгубиха по време на пътуването, не намери на (кой) да се оплаче и (кой) да помоли за помощ.

В) членувана форма

(Млад) мъж, който влезе в кабинета, е (нов) директор на училището.

Г) учтива форма

Госпожо, разбирам, че нямаше да сте толкова (напрегнат) и щяхте да сте (по-спокоен), ако се бяхте (информирам) предварително за условията.

37. В текста са пропуснати пет запетая. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите запетая.

Изобретателят на телефона по образование не е нито физик нито електроинженер. Започва работа като помощник-учител по музика и реторика а покъсно работи с хора страдащи от дефекти в говора и с увреден слух. Той пожелава да им помогне като конструира уред с който би могъл да демонстрира на глухите артикулацията на говора.

38. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква попълнете местата за писане така, че да се запази отношението:

А) част на речта – изменяема част на речта – глагол

1. изречение – – сложно съчинено изречение

2. – аргументативен текст – есе

Б) часовник – време

1. – температура
2. транспортир –

39. Свържете името с литературната творба, от която е всеки от героите. В свитъка на свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

А) Рада	„Железният светилник”
Б) Катерина	„Шибил”
В) Люцкан	„Тютюн”
Г) Чакъра	„Последна радост”

40. Открийте какви тропи и фигури на езика са подчертаните изрази и ги напишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Като оназ вечерница в небото (А),

една бе в село Ралица девойка,
и цяло село (Б) лудо бе по нея.

Сиротно (В) чедо беше тя.

(Пенчо Славейков, „Ралица”)

41. Прочетете откъса от фейлетона „Разни хора, разни идеали” на Алеко Константинов и коментирайте в обем до 4 страници проблема за подмяната на ценностите.

— Слушай, ти не се шегувай, не се подигравай с мене, аз ти говоря сериозно. Чувай бре, момче, свести се, догде е време, защото ще се каеш сетне, ама ще бъде късно вече. Ти за какво се мислиш, за много умен ли се мислиш, санким, та си взел хората да оправяш. Чунким си оправил себе си, та...

— Е добре, научи ме какво да правя.

— Как какво да правяш! Прави каквото правят хората: свий си опашката, па си налягай парцалите... Какво се кикотиш, не е ли тъй?

—...Ха-ха-ха... Ами ако нямам опашка бе, чичо... хо-хо-хо...

— Смей се ти, смей се, ще дойде време да плачеш.

— Я дойде, я кой знай...

— Ти чувай какво ти казвам аз, запомни го хубаво, па сетне пак ще приказваме. С гюрултия гърло се не пълни. Защо и ти да не влезеш в бошинството като другите?

— Е че как да вляза бе, чичо, като не ме приемат...

— Подигравай се ти още... Не те приемат зер, не те приемат, защото си прощръклял, защото си башибозук... (Смей се ти колкото обичаши.) Я покротувай една-две години, та виж няма ли да те приемат. Защо се обаждаш, защо не си мълчиш; теб какво ти влиза в работата, че този бил подлец, па оня бил крадец, па Бяла Слатина туй, па 17 ноемврий онуй, па султанско благоволение нам-що-си, па търговски договор нам-какво-си... Твоя работа ли е това? Криво-право, мълчи си. Преструвай се, че нищо не виждаш, и кога да е, хората ще те оценят, ще видят, че си кротко момче, че си челяк за работа, ами как! Па спечелиш ли веднъж доверието — накриви си калпака: няма да усетиш даже как ще ти тръгне работата наред. Па да видиш тогава чест, да видиш почести... Сега, да се изискваше за това някакъв труд или някакъв кой знай какъв ум — хайде де; а пък то нищо бре, чедо, нищичко не се изисква: стига ти само да си посвиеши

опаишчицата и да гледаш на всичко през пръсти. Ама ще речеш: безобразия се вършат; нека се вършат, теб какво ти е? Мъ-ъ-ълчи си, па си гледай кефа. Защото и да дрънкаш — все едно, няма да оправии света. Не е ли тъй?... Е защо тогава да дразниш и да се смразяваш със силните хора? Аз се чудя как ти досега не си разбрал тази философия! Ти видял ли си досега някого да прокопса с опозиция, а? И как не ти омръзна бре, синко, що чудо си изхабил... и за какво! За вятър...

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

17 май 2009 г.

ВАРИАНТ № 1

Ключ с верните отговори

Въпроси с избран отговор

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1.	Б	1
2.	В	1
3.	Г	1
4.	В	1
5.	Г	1
6.	А	1
7.	В	1
8.	А	1
9.	Г	1
10.	Г	1
11.	А	1
12.	Г	1
13.	Б	1
14.	А	1
15.	А	1
16.	Б	1
17.	Б	1
18.	Б	1
19.	А	1
20.	Г	1
21.	В	1
22.	Б	1
23.	Б	1
24.	Б	1
25.	В	1
26.	А	1
27.	Б	1
28.	А	1
29.	Б	1
30.	А	1
31.	Б	1
32.	А	1
33.	Г	1

Въпроси със свободен отговор

Въпрос №	Верни отговори	Брой точки
34. А)	<p>Примерни теми на всяка от смислово обособените части:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Общи сведения за бойното изкуство карате 2. Създаване и развитие на карате 3. Техниката при карате 	3т.
34. Б)	Текст	4т.
35.	<p>А) разположили Б) в част от пейзажа В) преди това Г) регулират</p>	4т.
36.	<p>А) почитатели, победители Б) чиито, кого, кого В) младият, новият Г) напрегната, по-спокойна, информирали</p>	10т.
37.	<i>Изобретателят на телефона по образование не е нито физик• нито електроинженер. Започва работа като помощник-учител по музика и реторика• а по-късно работи с хора• страдащи от дефекти в говора и с увреден слух. Той пожелава да им помогне• като конструира уред• с който би могъл да демонстрира на глухите артикулацията на говора.</i>	5т.
38.	<p>А) 1. сложно изречение 2. текст Б) 1. термометър 2. ъгъл</p>	4т.
39.	<p>А) „Шибил“ Б) „ Железният светилник“ В) „ Последна радост“ Г) „Тютюн“</p>	4т.
40.	<p>А) сравнение Б) метонимия В) епитет</p>	3т.
41.	Текст	30т.